

Практика проведення комплексних спеціальних операцій, здійснюваних у сфері боротьби зі злочинністю, у тому числі з декриміналізації підприємств газової промисловості, показує, що в їхньому розвитку слід виділяти такі стадії (етапи):

- 1) пізнавальну або інформаційну, на якій відбувається вивчення сформованої на об'єктах обслуговування оперативної обстановки, виявлення проблеми, ресурсів і перспектив її розв'язання;
- 2) цільову, на якій відбувається формування мети комплексної спеціальної операції;
- 3) організаційну, що включає підготовку й затвердження оперативно-тактичного задуму операції, розробку й опис заходів, засобів і шляхів реалізації задуму з досягнення поставленої мети, утворення органу управління цією системою, підготовку плану;
- 4) реалізаційно-практичну, що включає здійснення системи активних оперативно-розшукових та інших заходів;
- 5) результативну, на якій підбивають підсумки операції, оцінюються й використовуються отримані результати.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. На підставі викладеного можна зробити висновок, що однією з ефективних організаційних форм діяльності оперативних підрозділів, спрямованої на декриміналізацію підприємств газової промисловості, є комплексні спеціальні операції. Проведення зазначених операцій у цілому сприяє досягненню позитивних результатів у боротьбі зі злочинною діяльністю у сфері економіки, впливає на стан криміногенної обстановки в окремих регіонах країни, де вони проводяться.

Список використаних джерел:

1. Ларичев В. Д. Использование экономико-правового анализа для предупреждения и выявления корыстных преступлений на объектах нефтяной и газовой промышленности / В. Д. Ларичев, И. Я. Гончаренко. – М., 1991. – 18 с.

УДК 343.851

Р. К. Антонов, кандидат юридичних наук,
начальник сектора ДСБЕЗ Красногвардійського
РВ ДМУ УМВС України в Дніпропетровській області

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ІЗ ЗАПОБІГАННЯ ЕКОНОМІЧНИМ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

Розглянуто зміст і проблемні питання діяльності оперативних підрозділів із запобігання економічним кримінальним правопорушенням, проаналізовано стан наукових досліджень з цієї проблеми, показано взаємозалежність термінів “запобігання” та “профілактика”, розглянуто організаційний і тактичний аспекти запобігання кримінальним правопорушенням, розкрито напрями запобіжної діяльності оперативних підрозділів: загальна профілактика; індивідуальна профілактика; запобігання кримінальним правопорушенням.

Ключові слова: запобігання; профілактика; економічні кримінальні правопорушення; загальна профілактика; індивідуальна профілактика; запобігання кримінальним правопорушенням.

In the article the content and problematic issues of the operational units of the prevention of economic criminal offenses have been considered, the state of research on this issue has been analysed, the interdependence of the terms “warning” and “prevention” has been shown,

© Р. К. Антонов, 2015

organizational and tactical aspects of the prevention of criminal offenses have been considered, directions of preventive activities in the divisions have been researched: general prevention; individual prevention; prevention of criminal offenses.

Key words: warning; prevention; economic criminal offenses; general prevention; individual prevention; prevention of criminal offenses.

Постановка проблеми. Один із основних напрямів державної політики з питань національної безпеки в економічній сфері – забезпечення економічної безпеки. Саме останнім часом у результаті криміналізації економіки почали проявлятися стійкі тенденції до підпорядкування економічної, а в перспективі й усієї політики держави специфічним економічним інтересам кримінальних структур, що не може негативно відобразитися на стабільності економічної сфери.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми діяльності оперативних підрозділів із запобігання економічним кримінальним правопорушенням (далі –КП) висвітлювалися в наукових працях українських і зарубіжних учених, таких як К. В. Антонов, О. М. Бандурка, І. І. Басецький, Д. В. Гребельський, Е. О. Дідоренко, О. Ф. Долженков, І. П. Козаченко, Я. Ю. Кондратьєв, Д. Й. Никифорчук та ін.

Однак нині ці проблеми ще далекі від розв'язання. Немає підстав стверджувати про всебічне і повне дослідження проблемних питань із запобігання оперативними підрозділами економічним КП, що не дає змоги правоохоронним органам виробити достатній та ефективний арсенал засобів і методів діяльності цих підрозділів із запобігання такій злочинності.

Мета статті – розкрити проблемні питання діяльності оперативних підрозділів із запобігання економічним КП.

Виклад основного матеріалу. Відомо, що профілактика¹ КП є найгуманнішим і найдоцільнішим засобом підтримки правопорядку. Профілактика демократизує всю систему боротьби зі злочинністю, забезпечує справедливість застосування закону до кожної людини. Досвід минулого показує, що “жорстокість покарання, пріоритет кримінального покарання перед іншими заходами впливу, поголовне позбавлення волі засуджених не тільки викликає посилення протидії правопорушників закону, але й сприяє зростанню злочинного професіоналізму, організованості, антигромадської ідеології” [1, 18].

Водночас у діяльності із запобігання КП не можна повністю абстрагуватися від можливості застосування кримінального покарання. Тут важливий не пріоритет покарання, а його невідворотність та об'єктивність. Так, більше тридцяти років тому Д. В. Гребельський зазначав, що запобігання злочинам полягає: “по-перше, у створенні обстановки неминучості покарання за вчинені протиправні дії, а по-друге, у недопущенні будь-якого можливого злочину, що замислюється або готується” [2, 50].

Принцип неминучості покарання спонукає до законслухняності службових осіб, у компетенції яких перебуває розподіл і використання матеріальних цінностей і коштів, застерігає некомпетентних, а також нестійких у морально-правовому плані осіб від можливих наслідків кримінально-правового характеру в разі вчинення ними протиправних дій в економічній сфері.

Слід зазначити, що запобіжна спрямованість протидії економічним КП нині властива оперативньо-розвідувальним структурам поліції майже всіх цивілізованих країн світу. Це виявляється переважно в тому, що пріоритетні завдання і функції зазначених суб'єктів належать насамперед до сфери боротьби з протиправними діями, які становлять підвищену

¹ У літературі поряд з терміном “запобігання” використовується термін “профілактика”. На наш погляд, за змістом вони ідентичні, тому в подальшому в рамках цієї статті зазначені терміни використовуватимуться як взаємозалежні.

небезпеку та загрожують життю, здоров'ю, правам і свободам громадян, державним і суспільним інститутам [3, 8].

Проблемам діяльності із запобігання економічним КП, що провадиться силами оперативних підрозділів, присвячено окремі дисертаційні дослідження [1; 4], навчальні посібники [5; 6], статті [2, 50–61; 7, 19].

Проаналізувавши наявні погляди, які характеризують профілактичну діяльність оперативних підрозділів, під *запобіганням економічним КП* ми розуміємо систему оперативно-розшукових та інших заходів, спрямованих на забезпечення ефективного використання оперативними підрозділами всього комплексу наданих законом можливостей з виявлення й усунення обставин, котрі сприяють вчиненню цієї злочинності, а також на виявлення осіб з ознаками кримінальної активності в економічній сфері та здійснення на них профілактичного впливу з метою недопущення вчинення ними КП.

У цілому діяльність із запобігання економічним КП, що провадиться силами оперативних підрозділів, має два аспекти: *організаційний* і *тактичний*.

Перший аспект полягає в постійній діяльності керівного складу оперативних підрозділів зі створення умов для запобігання цим КП. У тактичному ж плані розглянута запобіжна діяльність полягає в безпосередньому виявленні й усуненні умов, які сприяють вчиненню економічних КП, пошуку осіб, котрі можуть вчинити, профілактичному впливі на них, а також у запобіганні підготовлюваним КП.

В організаційному плані оперативні підрозділи постійно:

- аналізують інформацію про стан економічної злочинності на конкретних об'єктах, областях або території залежно від використовуюваного принципу оперативного обслуговування з метою прогнозування їх динаміки;

- аналізують інформацію про стан і динаміку вчинення адміністративних правопорушень, які полягають у протиправному використанні матеріальних цінностей і коштів;

- визначають умови, що сприяють протиправному вчиненню економічних КП;

- установлюють конкретні ознаки, які свідчать про можливу реалізацію злочинних задумів;

- визначають найдоцільніші напрямки і зміст оперативно-розшукових та інших заходів із запобігання цим КП;

- планують запобіжну роботу;

- організують взаємодію з різними зацікавленими суб'єктами (Рахункова палата України, Державне казначейство України, Фінансова інспекція України тощо);

- готують інформаційні повідомлення для органів влади й управління з рекомендаціями щодо нейтралізації виявлених порушень в економічній сфері;

- вивчають і впроваджують передовий досвід запобіжної роботи;

- контролюють вжиття запобіжних заходів;

- аналізують і оцінюють результати запобіжної діяльності.

Тактична модель діяльності із запобігання економічним КП, що провадиться оперативними співробітниками, складається з ряду послідовних етапів.

1. Аналіз і оцінка наявної інформації, визначення напрямку пошуку.

2. Оперативно-пошукова робота з виявлення обставин, які сприяють вчиненню даних КП, і осіб, котрі найімовірніше можуть вчинити ці КП, а також осіб, протиправні дії яких не містять ознак КП, але дають підстави для вжиття до них заходів профілактичного впливу.

3. Систематизація й аналіз отриманої інформації, визначення запобіжних заходів (планування).

4. Усунення негативних умов, здійснення профілактичного впливу на осіб, які можуть вчинити ці КП, запобігання КП, що замислюються і готуються.

5. Оцінка ефективності запобіжної роботи.

Для досягнення цілей профілактики протиправних витрат матеріальних цінностей і коштів відповідними оперативними підрозділами можуть використовуватися результати оперативно-економічного аналізу, які сприяють більш спрямованому вивченню закономірностей вчинення розглянутих КП і “більш “прицільному” використанню негласних сил і засобів” [8, 203–210].

Ми дотримуємося традиційної позиції, що зміст діяльності із запобігання розглянутим КП має такі напрямки:

- 1) виявлення й усунення обставин, які сприяють учиненню цих КП (загальна профілактика) [9, 83–95];
- 2) виявлення осіб, які можуть учинити зазначені КП, і здійснення на них профілактичного впливу (індивідуальна профілактика) [10, 175–184];
- 3) запобігання КП, що готуються.

Загальну профілактику проводять державні органи і громадські організації фактично в усіх сферах життя людей. Вона має загальнодержавний масштаб і впливає на формування свідомості всіх членів суспільства.

Загальна профілактика здійснюється за допомогою як гласних, так і негласних сил, засобів і методів. Використання негласних можливостей дозволяє нейтралізувати ті криміногенні фактори, які негативно впливають на формування конкретної особи або на процес її перевиховання; вчасно ліквідувати умови, що підштовхують особу до вчинення КП.

За результатами проведеного автором анкетування, 71,1 % опитаних оперативних співробітників зазначили, що в їхніх підрозділах провадиться планування діяльності із запобігання цим КП.

Щодо завдань загальної профілактики протиправного використання матеріальних цінностей і коштів, то пошукова робота, виконувана оперативними підрозділами, полягатиме в збиранні й аналізі інформації про наявні порушення фінансової дисципліни, про недоліки в розподілі й використанні матеріальних цінностей і коштів, а також про встановлення їхніх детермінантів.

Найпоширеніші фактори, які сприяють протиправному використанню матеріальних цінностей і коштів, такі:

- відносна безкарність за дії чиновника, що витратив їх;
- недосконале бюджетне законодавство, яке регламентує процес формування і виконання бюджетів різних рівнів бюджетної системи;
- недостатня ефективність в організації роботи і взаємодії органів, покликаних контролювати протиправне використання матеріальних цінностей і коштів;
- недоліки в організації роботи і розміщенні управлінських кадрів, у компетенції яких перебуває розподіл і використання матеріальних цінностей і коштів.

У цілому, на наш погляд, загальна профілактика економічних злочинів полягає, по-перше, в інформаційному її забезпеченні, по-друге, у заходах реагування на інформацію про криміногенні фактори.

Інформаційне забезпечення – одна з основних умов правильного й оптимального вибору організаційно-тактичних заходів оперативно-розшукової профілактики розглянутих злочинів [11, 109–111].

Джерела надходження в оперативні підрозділи оперативно-значущої інформації, яка дає змогу вчасно виявляти умови, що сприяють протиправному використанню матеріальних цінностей і коштів, бувають гласними і негласними.

До перших належать:

- повідомлення громадян, посадових осіб про факт протиправного використання матеріальних цінностей і коштів;
- матеріали різних перевірок, рейдів;
- статистичні дані;

Проблеми правоохоронної діяльності

– матеріали кримінальних проваджень, у тому числі щодо співробітників або керівників комерційних організацій, пов'язаних з організаціями або установами договірними відносинами;

– матеріали перевірок, проведених контрольними органами, повідомлення засобів масової інформації та ін.

До негласних джерел належать:

– повідомлення негласних співробітників;

– матеріали перевірок первинної інформації, які містять вказівки на факти протиправного використання матеріальних цінностей і коштів;

– матеріали оперативно-розшукових справ;

– результати проведення окремих оперативно-розшукових і оперативно-технічних заходів щодо виявлення, запобігання та розкриття зазначених КП.

Оперативні співробітники можуть вчасно отримувати необхідні відомості й виявляти умови вчинення протиправного використання матеріальних цінностей і коштів, якщо ними здійснюватимуться такі ініціативні заходи:

– цільове залучення негласних співробітників із числа осіб, пов'язаних з отриманням і розподілом матеріальних цінностей і коштів, а також з їхнього найближчого оточення;

– аналіз адміністративної практики щодо залучення службових осіб до адміністративної відповідальності за протиправне використання матеріальних цінностей і коштів;

– ініціативне здійснення розвідувально-пошукових заходів щодо виявлення ознак підготовки КП, які зазіхають на матеріальні цінності та кошти, злочинних намірів службових осіб установ (передусім, осіб, які раніше притягувалися до адміністративної відповідальності);

– використання можливостей автоматизованих банків даних оперативно-розшукового призначення, розширення об'єктів обліку;

– своєчасне вивчення змін у нормативно-правовій базі України.

Як правило, у рамках заходів щодо загальної профілактики оперативні підрозділи направляють такі документи із пропозиціями про усунення умов, які сприяють протиправному використанню матеріальних цінностей і коштів: повідомлення, інформація оглядового характеру й подання з відкритих кримінальних проваджень.

Слід зауважити, що діяльність із загальної профілактики зазначених КП не повинна оцінюватися лише за кількістю спрямованих повідомлень, подань тощо. Основним критерієм ефективності загальнопрофілактичної діяльності оперативних підрозділів має стати оздоровлення стану оперативної обстановки.

Наступним напрямком діяльності оперативних підрозділів щодо запобігання цих КП є виявлення осіб, які можуть учинити зазначені КП, та здійснення на них профілактичного впливу (індивідуальна профілактика).

Індивідуальна профілактика – це здійснення впливу як на правопорушника, так і на навколишнє його середовище з метою усунення причин конкретних КП.

Процес індивідуальної профілактики має такі етапи:

– визначення кола (категорій) осіб, які становлять оперативний інтерес;

– пошук осіб, які становлять інтерес щодо позицій профілактики;

– облік виявлених осіб, їх вивчення;

– визначення комплексу необхідних профілактичних заходів;

– здійснення профілактичного впливу;

– подальше оперативне спостереження.

Так, визначаючи осіб, які становлять оперативний інтерес із позиції індивідуальної профілактики протиправного використання матеріальних цінностей і коштів, необхідно насамперед визначити коло осіб, які взагалі гіпотетично здатні вчинити зазначені витрати.

Слід знати, що не будь-який громадянин і навіть не будь-яка службова особа розпоряджається матеріальними цінностями й коштами.

У цілому, розглядаючи проблему особистості правопорушника, виділяють такі ознаки, які дають підстави постановки особи на профілактичний облік:

- наявність суспільної небезпеки самої особистості через стійку злочинну спрямованість;
- завзяте небажання стати на шлях виправлення, ведення антигромадського способу життя після засудження за КП, схильність до вчинення повторного КП;
- відносно стійка орієнтація на порушення кримінально-правових норм.

Щодо профілактики розглядуваних КП, то не будемо розглядати перші дві з вищезазначених ознак через практично нульовий рецидив даних КП та об'єктивну неможливість надалі займати посади, пов'язані з можливістю розподілу й використанням матеріальних цінностей і коштів.

Відносно стійка орієнтація службової особи на порушення законодавства може бути встановлена, як нами зазначалося, на основі аналізу зроблених раніше даною службовою особою адміністративних порушень, установленні їх закономірностей і тенденцій.

Вивчення виявлених осіб, які з найбільшим ступенем імовірності мають схильність до вчинення цих КП, головним чином здійснюється із застосуванням негласних сил і можливостей, використання яких допомагає з більшою вірогідністю та об'єктивністю вивчити особу, що проходить профілактику, її інтереси, схильності, ступінь криміногенної активності.

У теорії й практиці ОРД давно помічено особливість, що за допомогою негласних оперативно-розшукових сил, засобів і методів дається унікальна можливість спостерігати криміногенні процеси та явища ніби зсередини (говорячи мовою кримінології, методом "включеного спостереження"), постійно стежити за змінами в кримінальному середовищі, отримувати рідкий різновид соціальної інформації про сховані криміногенні процеси, про кримінально активну частину населення тощо [12, 87].

Одним із факторів, які визначають особливість використання негласного апарату в індивідуальній профілактиці розглядуваних КП, буде високий соціальний статус особи, що профілакується, і, як наслідок, обмежені можливості входження з нею у довірчі відносини з боку негласних співробітників.

Цей же фактор відображається також на можливості залучення їх до негласного співробітництва для виконання завдань щодо запобігання, виявлення й розкриття цих КП. Через те, що особа, яка може реально виконувати поставлені перед нею завдання в даній сфері, має певну життєву стабільність і соціальний стан, для неї необхідна специфічна мотивація співробітництва з правоохоронними органами. Це можуть бути: наявні в оперативного працівника компрометуючі матеріали про кандидата на співробітництво, бажання кандидата розв'язати за допомогою негласного співробітництва свої службові проблеми (наприклад, просунутися по службі), помста тощо.

За здійснення в індивідуальній профілактиці протиправного використання матеріальних цінностей і коштів можливостей негласного апарату, слід пам'ятати, що примітивізм і прямотинійність у діях негласного співробітника можуть завдати серйозної шкоди проведеній роботі. Відверто активна позиція негласного співробітника, який вживає заходів щодо недопущення КП, як правило, веде до його розшифрування, а іноді й розправі над ним. І навпаки, добре законспірований, той, що користується в середовищі, яке профілакується, довірою, негласний співробітник, здатний бути гнучким у будь-якій ситуації, може успішно виконувати інколи навіть надзвичайно складні завдання, не допускаючи можливості розкрити себе.

Бувають випадки, коли про КП, що замислюється, негласний співробітник добре обізнаний, однак через різні причини не може впливати на особу, яка замислила його вчинити. У таких ситуаціях оперативному працівникові треба продумати деякі прийнятніші тактичні прийоми: розробити, наприклад, оперативну комбінацію, використовуючи яку можна спонукати конкретну особу до відмови від злочинних намірів, не розкриваючись при цьому. Можна також установити оперативне спостереження за особами, які мають намір учинити КП,

віднайти можливість ужиття до них заходів дисциплінарного, адміністративного або іншого впливу й тим самим відволікти від думки про протиправний учинок.

Отримуючи в оперативних підрозділах інформацію про передбачене або періодичне протиправне використання матеріальних цінностей і коштів, за наявності відповідних можливостей бажано перевірити її через інші джерела інформації, здійснивши потім відповідний аналіз усіх фактичних даних. У всіх необхідних випадках початкові відомості доповнюються й уточнюються на підставі матеріалів перевірки.

Під час організації індивідуально профілактичної роботи перед оперативними співробітниками стоять завдання організувати надходження оперативно значущої інформації таким чином, щоб охопити, по-перше, максимальну кількість осіб, що проходять профілактику, по-друге, забезпечити своєчасність надходження зазначеної інформації. “Немає потреби доводити, – зазначає Д. В. Гребельський, – що цінність інформації різко знижується, якщо вона несвочасна. У цих випадках губиться наступальність у боротьбі зі злочинністю й замість запобігання протиправним діям оперативні працівники їх лише реєструватимуть” [2, 60].

Перевіривши первинну інформацію, оперативний співробітник має визначитися з комплексом профілактичних заходів, спрямованих на створення умов для відмови від протиправного задуму з боку особи, що проходить профілактику.

У тих ситуаціях, коли індивідуальна профілактика не дала бажаних результатів або інформація про протиправне використання матеріальних цінностей і коштів надійшла в пізні терміни реалізації злочинного наміру, оперативний співробітник повинен ужити всіх заходів щодо запобігання підготовлюваному злочину.

Під запобіганням розглядуваних КП розуміється комплекс заходів, спрямованих на виявлення осіб, які замишляють, готують означені КП й здійснюють на них профілактичний вплив, а також припинення злочинних дій з метою недопущення реалізації кримінальних намірів.

Із кримінально-правового погляду багато різних складів КП характеризується тим, що під час учинення таких КП може й не бути чітко виражених стадій: приготування, замах, закінчений злочин. Подібне КП може бути вчинено й протягом нетривалого часу, наприклад, шляхом підписання головним лікарем договору на придбання прогулянкового вертольоту за рахунок цільових бюджетних коштів, призначених для закупівлі медичного встаткування. Тому в діяльності щодо запобігання цим КП особливе значення має своєчасність виявлення ознак підготовлюваного або запланованого протиправного використання матеріальних цінностей і коштів, які мають як матеріальне (проект договору, письмове розпорядження), так й ідеальне вираження (стали відомі наміри службової особи використати матеріальні цінності й кошти врозріз цілям їхнього виділення).

Оцінюючи ефективність попереджувальної роботи, зупинимося на проблемному питанні, що торкається всієї системи оцінки діяльності оперативних співробітників. Оскільки особливістю їх діяльності в економічній сфері є рух “від особи до злочину”, то й оцінюється ефективність і результативність службової діяльності кожного конкретного оперативно-го працівника за кількістю виявлених і поставлених на облік КП економічної спрямованості. Незважаючи на спроби зламати цю систему оцінки діяльності оперативних підрозділів в економічній сфері (за ознакою виявлених економічних КП), це навряд чи вдасться. У такій ситуації, коли оперативному співробітнику щомісяця необхідно “видавати” найчастіше заздалегідь установлену кількість виявлених КП, не важко вгадати його дії, якщо він отримує інформацію про передбачену протиправну витрату матеріальних цінностей і коштів.

З погляду сформованої системи оцінки ефективності службової діяльності, оперативному співробітнику “вигідніше” не запобігти КП, а відобразити виявлену ним уже кримінально-карану дію.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Для розв'язання даної проблеми пропонувалися різні варіанти, аж до створення в складі оперативних підрозділів спеціалізованих профілактичних підрозділів.

Вважаємо, що вихід з даної ситуації можливий лише в організації такої системи оцінки діяльності оперативних підрозділів, коли запобігання КП, яке замислювалося реально, прирівнюється, або навіть оцінюється вище, ніж виявлене КП, що дозволить стимулювати саме профілактичний напрям діяльності розглядуваних оперативних підрозділів.

Список використаних джерел:

1. Козаченко И. П. Правовые и организационно тактические основы оперативно-розыскной профилактики преступлений : автореф. дис. на стиск. учен. степ. док. юрид. наук / И. П. Козаченко. – М., 1991.
2. Гребельский Д. В. Предотвращение преступлений и некоторые вопросы совершенствования оперативно-розыскной деятельности органов внутренних дел / в кн. : Предотвращение преступлений органами внутренних дел : материалы научно-практической конференции (г. Андижан, 1972 г.) / Д. В. Гребельский. – Ташкент : Ташкентская высшая школа МВД СССР, 1973. – Вып. 2.
3. Дидоренко Э. А. Методологические проблемы оперативно-розыскного предупреждения преступлений / в кн. : Методологічні проблеми теорії та практики оперативно-розшукової діяльності в сучасних умовах / Э. А. Дидоренко, Б. И. Бараненко : Вісник Луганської академії внутрішніх справ МВС імені 10-річчя незалежності України. – Вип. № 2. – Ч. 1. – Луганськ, 2004.
4. Кубарев В. С. Правовые и организационно-тактические основы предупреждения преступлений службой БЭП : дис. ... канд. юрид. наук / В. С. Кубарев. – М., 1991.
5. Гучков В. В. Предупреждение и раскрытие преступлений аппаратами БХСС : методич. указания / Гучков В. В., Крестинский М. В., Шишков В. Д. – М. : Академия МВД СССР, 1987.
6. Колпаков В. К. Предупреждение преступлений аппаратами БХСС : уч. пособие / В. К. Колпаков, С. Г. Лаптев. – К. : Киевская высшая школа МВД СССР, 1988.
7. Лекарь А. Г. Некоторые вопросы деятельности органов внутренних дел по предупреждению преступлений / А. Г. Лекарь // Вопросы предупреждения преступности. – М., 1965. – Вып. 1.
8. Антонов К. В. Проблеми використання оперативно-економічного аналізу для виявлення ознак організованої злочинності в сфері економіки / К. В. Антонов // Вісник ЛАВС ім. 10-річчя незалежності України “Виявлення, фіксація та використання доказів у процесі досудового слідства”. – Спецвипуск. – Луганськ : РВВ ЛАВС, 2005.
9. Антонов К. В. Особливості загально-профілактичної діяльності підрозділів ДСБЕЗ / К. В. Антонов // Шляхи вдосконалення оперативно-розшукової діяльності правоохоронних органів : зб. наукових праць. – Додаток № 1 до Вісника Львівського інституту внутрішніх справ при НАВСУ. – Львів, 2003. – № 3 (1).
10. Антонов К. В. Особливості здійснення підрозділами ДСБЕЗ оперативного впливу на осіб, які є об'єктом профілактичної діяльності / К. В. Антонов // Науковий вісник. – К. : НАВСУ, 2004. – Ч. 2.
11. Антонов К. В. Оперативно-розшукова профілактика в системі запобіжного впливу на злочинність / К. В. Антонов // Науковий вісник Одеського державного університету внутрішніх справ : збірник наукових праць. – 2007. – № 4. – 328 с.
12. Исиченко А. П. Профилактика преступлений методами оперативно-розыскной деятельности (оперативно-розыскная криминология) / А. П. Исиченко // Оперативно-розыскная работа. – 2000. – № 1.